



МЦПД

Міжнародний
Центр
Перспективних
Досліджень

Офіс 10, вул. Інститутська, 14, м. Київ, Україна, 01021
Тел.: +38 (044) 253-44-82 | Факс: +38 (044) 253-44-82
www.icps.com.ua | office@icps.kiev.ua

INSIDE UKRAINE

Червень 15
2017/ #69

Зміст

ДЕРЖАВНІ РІШЕННЯ 1

Три роки президентства Петра Порошенка:
проміжні підсумки та подальші перспективи 1

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ 5

Пенсійна реформа:
виклики та перспективи 7

Державні рішення



Три роки президентства Петра Порошенка: проміжні підсумки та подальші перспективи

За три роки президентської каденції Петро Порошенко сконцентрував у своїх руках усю повноту державної влади та майже одноосібно здійснює керівництво внутрішньою та зовнішньою політикою країни. Ключовою рисою його керівництва є авторитарний стиль управління, побудова сильної президентської вертикалі з опорою на силові структури, підконтрольні ЗМІ та найближчих соратників.

Президенту так і не вдалося здійснити системні реформи, зупинити військовий конфлікт і відновити територіальну цілісність. Перелік його досягнень обмежується наданням Україні безвізового режиму з ЄС і декількома фрагментарними реформами, які були імplementовані під тиском Заходу і гро-

мадянського суспільства. Однак ці реформи так і не зруйнували сформовану в Україні рентну модель взаємовідносин в політиці та економіці. Сценарії подальшого розвитку ситуації у державі, у тому числі й у контексті переобрання діючого президента на другий термін, визначатимуться у найближчі декілька місяців.

Найголовнішим питанням – як всієї передвиборної кампанії, так і діяльності на посту президента Петра Порошенка – стало врегулювання збройного конфлікту на сході України. Саме обіцянка врегулювати конфлікт з Росією, закінчити АТО за години та відновити суверенітет і «допомогли» йому отримати таку впевнену перемогу на виборах.

Рівень довіри президента за три роки скоротився з 54% до 11%

Проте досить швидко від риторики миру, з якою обирався Порошенко, він еволюціону-

вав до більш мілітаристської позиції. Активний дипломатичний процес щодо врегулювання конфлікту на сході України спостерігався лише після болючих поразок під Іловайськом та Дебальцево, але і досягнуті пакети мирних домовленостей “Мінськ-1” та “Мінськ-2” не змогли зупинити конфлікт, як і перемовини у рамках “Нормандської четвірки” чи мінського переговорного формату. Попри те, що щодня продовжуються бойові дії, станом на сьогодні відсутній зрозумілий план мирного врегулювання конфлікту на Донбасі з боку влади, а питання Криму взагалі виведено за рамки переговорного процесу. Президент підтримав блокаду Донбасу і останнім часом активно використовує жорстку антиросійську риторику у всіх своїх публічних виступах всередині країни та за кордоном.

Порошенко перетворився з «президента миру» на «президента війни».

Хоча де-юре повноваження президента обмежені положеннями діючої Конституції, де-факто він має досить формальних та неформальних механізмів впливу на політичний процес в Україні. Ці механізми забезпечують йому всю повноту державної влади, контроль не лише над МЗС, МО, ГПУ чи СБУ, але і над КМУ загалом, а також парламентом, регіональними адміністраціями, судочинством. Маючи більшість у парламенті, рішення, потрібні президенту, майже завжди знаходять підтримку в сесійній залі. Проте з кожним роком зростають розбіжності як всередині БПП (багато депутатів із президентської фракції досить опозиційно налаштовані, хоча і не покидають її лав), так і між партнерами в правлячій коаліції.

Порошенко за три роки сконцентрував у своїх руках всю повноту влади

Вплив президента на Кабінет Міністрів обмежується Конституцією України, але позиція президента в уряді має вирішальне значення. Нинішній прем'єр Володимир Гройсман представляє інтереси Порошенка, хоча між ними і виникають певні конфлікти. Посилює напругу бажання прем'єра до наступних парламентських виборів створити власну політичну силу, у чому його може підтримати

частина “Народного фронту”, “Самопоміч” та депутатської групи “Відродження”.

Спостерігається політичне зближення Володимира Гройсмана з Арсенієм Яценюком

З чотирьох існуючих в Україні правоохоронних структур, керівники трьох (СБУ, ГПУ, НАБУ) так чи інакше законодавчо та особисто залежні від президента. Винятком є міністр внутрішніх справ Арсен Аваков, призначений на посаду за квотою Арсенія Яценюка ще 27 лютого 2014 року. Він залишився на посаді навіть після зміни глави уряду в 2016 році. Фактично, Аваков на сьогодні залишається однією з небагатьох фігур у нинішній українській політиці, яка є противагою все більш зростаючому впливу Петра Порошенка.

Незважаючи на створення офіційного майданчика для переговорів з великим бізнесом – Національної інвестиційної ради – олігархів позбувся президент так і не зміг. Курс на деолігархізацію, задекларований президентом, фактично став трансформацією української «поліолігархії» на «моноолігархію». Роль і вплив на українську політику та бізнес Рената Ахметова, Віктора Пінчука, а тим більше Ігоря Коломойського чи Дмитра Фірташа, наразі значно обмежені і залежать від домовленостей з Банковою.

Таким чином, діючий президент має фактично усю повноту влади, потрібної для контролю ситуації в державі. Попри це, така повнота влади не трансформувалася у глибокі системні реформи. По суті, збережено модель влади, яка існувала до Майдану, а досягнення за три роки обмежуються наданням ЄС безвізового режиму Україні, посиленням боєздатності української армії та “половинчастими” реформами в окремих сферах.

Зовнішня політика

За три роки президентства Порошенка Україна досягла прогресу на шляху **європейської інтеграції**. Набула чинності Угода про асоціацію між Україною та ЄС, застосовується поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі (ПВЗВТ), яка спрощує доступ українських товарів на ринок ЄС. З 11 червня 2017

року почав діяти безвізовий режим, який став одним з найвідчутніших зовнішньополітичних здобутків України. Петро Порошенко та БПП вже почали активно використовувати безвізовий режим як козир під час найближчої виборчої кампанії.

Тіснішому зближенню Києва з Брюсселем перешкоджають повільні темпи реформ та боротьби з корупцією. З іншого боку, політичні протиріччя всередині ЄС на тлі міграційної кризи, фінансових проблем, Брекзиту та євроскептицизму вивели Україну на периферію інтересів Брюсселя.

За президентства Порошенка Україна фактично вичерпала «вікно можливостей» у сфері євроінтеграції, які ЄС готовий був надати Києву на нинішньому етапі. Як наслідок, у найближчому майбутньому пріоритетність проєвропейського вектору України може опинитися в залежності від готовності ЄС запропонувати нові формати зближення чи інші привабливі стимули для внутрішніх перетворень за відсутності перспективи членства в ЄС.

Отримання безвізу не є підставою для згорання чи призупинення реформ

Порошенко розраховував на активну допомогу **США** у протидії російській агресії, однак «українська криза» не була пріоритетним питанням для адміністрації Барака Обами. З-поміж низки звернень Києва до Вашингтона за останні три роки – прохання посилювати санкції проти Росії, надати Україні статус основного союзника поза НАТО і летальну зброю, підключитися до Нормандського формату переговорів – підтримка України обмежилася санкціями проти Росії, поставками Україні нелетального озброєння, спільними військовими навчаннями за участю України та держав-членів НАТО, а також допомогою в цілях розвитку.

Новий президент США поки що продовжує політику попередньої адміністрації щодо «українського питання». На даний момент пасивність США щодо українсько-російського конфлікту частково пояснюється тим, що адміністрація Трампа ще не сформувала свою політику щодо Росії і в основ-



ному прикута до викликів на Близькому Сході та в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Однак без нових ініціатив Україна навряд чи може розраховувати на суттєве збільшення підтримки з боку США за нинішніх обставин.

Трампа ще не визначився зі своєю політикою щодо України.

Ключові зовнішньополітичні виклики для України пов'язані з **РФ**. Порошенко вступив на посаду під час ескалації збройного конфлікту на Донбасі. Маючи високу підтримку суспільства на початку президентства, Порошенко спробував силовим шляхом звільнити територію Донбасу від проросійських бойовиків. Натомість військова інтервенція Росії призвела до серії поразок українських військ і змусила Київ підписати не вигідні мирні домовленості з незаконними збройними формуваннями – Мінськ-1 у вересні 2014 року та Мінськ-2 у лютому 2015 року.

Порошенко за підтримки Нормандського формату зміг інституціоналізувати конфлікт.





Так, Україні вдалося перевести війну на Донбасі у конфлікт низької інтенсивності, зберегти санкції Заходу проти Росії та витримати міжнародний тиск у питанні імплементації політичних положень Мінських угод (зокрема, надання особливого статусу ОРДЛО та прийняття закону про місцеві вибори в ОРДЛО). В той же час Мінський процес зайшов у глухий кут через відсутність безпекових механізмів.

Порошенко за міжнародної підтримки перевів війну на Донбасі у конфлікт низької інтенсивності

За останні три роки Україна спробувала використати інституційні методи протидії російській агресії. Так, у липні 2015 р. Україна була одним з ініціаторів резолюції Ради Безпеки ООН про створення міжнародного кримінального трибуналу щодо авіакатастрофи MH17, яка була заветована Росією. У грудні 2016 року Генеральна Асамблея ООН ухвалила резолюцію про ситуацію з правами людини в Криму, де Росія вперше на рівні ООН була названа державою-окупантом. Крім того, Міжнародний Суд ООН наразі розглядає позов України проти Росії на предмет порушень Конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації та Конвенції про боротьбу з фінансуванням тероризму, а Міжнародний Кримінальний Суд розслідує злочини, скоєні на території Криму та Донбасу після 2014 року.

Україна використовувала міжнародні арбітражі для боротьби проти Росії

На фоні подій навколо Криму й Донбасу продовжується розрив пострадянських зв'яз-

ків між Україною та Росією. Цьому сприяє низка обмежувальних заходів України, якот: розрив двостороннього військово-технічного співробітництва, скасування прямого авіасполучення, заборона низки російських веб-сайтів, а також скорочення обсягу двосторонньої торгівлі, збільшення енергетичної незалежності від Росії тощо.

Таким чином, за три роки президентства Петра Порошенка Україна змогла зберегтися як держава, однак посиленню її суб'єктності заважає застаріле бачення ролі України у світі, реактивна позиція на динамічні зміни у геополітичному середовищі, дефіцит конструктивних ініціатив та неререформованість дипломатичної служби на фоні військового втручання Росії. Поліпшення міжнародного становища України може початися з перегляду пріоритетних цілей зовнішньої політики України та реформування дипломатичної служби.

Україна потребує перегляду зовнішньої політики.

Що далі?

Петро Порошенко та його команда ще не узгодили остаточну стратегію переобрання на другий термін. З огляду на нинішню риторику президента можна стверджувати, що майбутня президентська кампанія Петра Порошенка може базуватися на таких тезах як "відкриття дверей у Європу" та "геть від путінської Росії". Президент планує робити акцент на патріотичній хвилі в суспільстві, вказуючи своїм послідовникам напрям руху в ЄС та НАТО. Разом з тим, рейтинг президента та його політичної сили стабільно падає, а критика зі сторони суспільства стає все більш жорсткою. Суспільна довіра майже втрачена і навіть піар-кампанія навколо "безвізу" навряд чи дозволить легко отримати перемогу на наступних президентських виборах. У зв'язку із цим існує декілька сценаріїв розвитку ситуації.

Сценарій № 1: Політична реформа

За умови низького рейтингу й примарних шансів на переобрання Петро Порошенко може піти на зміну основного закону і перетворення

України на парламентську республіку. Головною умовою при цьому повинно стати відведення йому посади прем'єр-міністра, у якого за таких умов буде вся повнота влади. Ініціатори ідеї намагаються переконати Петра Порошенка, що інакше йому не перемогти, а таким чином президент продемонструє українцям, що він проти дуалізму влади – постійної боротьби між президентом і прем'єром, адже в разі такої реформи вся повнота повноважень переходить до парламенту й уряду, який повністю формує Верховна Рада.

Сценарій передбачає скасування чи суттєве послаблення інституту президента

Може змінитися і сам парламент, який стане двопалатним. Нижня палата буде складатися із 300 депутатів-списочників, і в межах її компетенції буде формування і контроль над урядом, верхня палата буде складатися із 150 депутатів-мажоритарників, які будуть відповідати за роботу з регіонами і главами місцевих адміністрацій. Тому пропонується обмежити президента в праві призначати голів обласних і районних адміністрацій, а відповідні повноваження повністю перебере на себе парламент. Президенту залишаться суто декоративні функції.

Такий сценарій зараз дуже активно обговорюється українським політикумом, підтримується керівництвом Народного Фронту та багатьма політиками.

Сценарій № 2 “Сильна рука”

Даний сценарій передбачає своєрідну «ердоганізацію» української політики, з паралельним посиленням авторитарних тенденцій Президента та опорою на власні ресурси.

Дії та стиль управління президента вже зараз дають підстави вважати, що саме цей сценарій йому імponує найбільше. В оточенні президента подібні ідеї активно обговорюються, а монополізація влади дозволяє достатньо легко їх реалізувати. Разом з тим, цей сценарій є найбільш ризикованим, оскільки може швидко посилити напругу і протистояння в українському суспільстві аж до загальнонаціональних протестів і «третього Майдану».

Подальша концентрація влади та ресурсів в руках президента може призвести до «третього майдану»

Сценарій № 3 Підбір “правильного” суперника

Головним сценарієм збереження влади в руках нинішнього політичного керівництва є переобрання Петра Порошенка на другий термін під час строкових чи дострокових виборів з використанням для цього «зручного суперника» у другому раунді голосування. Найбільш імовірний політик, який станом на сьогодні може виграти другий тур президентських виборів у діючого президента, – Юлія Тимошенко.

Юрій Бойко – найзручніший суперник для чинного президента

На Банковій серйозно стурбовані рейтингами Юлії Тимошенко і планують докласти максимум зусиль, щоб не допустити її перемоги. За даними соціологічних опитувань, у випадку виходу до другого туру Петра Порошенка і Юлії Тимошенко, лідер “Батьківщини” перемагає. Такий же буде результат в разі комбінації “Порошенко-Гриценко” та “Порошенко-Садовий”. Виграє ж президент поки що тільки у Ю. Бойка. Саме тому «технологічний сценарій» переобрання Петра Порошенка сьогодні полягає у дискредитації кандидатів, які можуть перемогти у другому турі, і підтримка кандидата від Опозиційного блоку чи праворадикальних сил, у яких Петро Порошенко перемає на хвилі «голосування проти гіршого зла».

На Банковій вважають Юлію Тимошенко головним суперником президента

Таким чином, більшість досягнень президента за три роки є половинчастими або такими, що перебувають у процесі виконання, але без особливих перспектив. Головні президентські заслуги включають збільшення фінансування армії, підписання економічної частини Угоди про асоціацію з ЄС, затвердження виборів мерів у два тури, доступність інформації про доходи і видатки чиновни-

ків для широкої громадськості, безвізовий режим з ЄС. Невирішеними залишаються: ситуація навколо Донбасу і Криму, децентралізація влади, реформування правоохоронної, судової систем, ЦВК, завершення резонансних справ, перекриття всіх офшорів. Невиконаною є і обіцянка продати концерн "Рошен" та "5 канал".

У своїй діяльності він керується більше ситуативними інтересами, ніж фундаменталь-

ними цілями. На всі ключові посади в країні прагне розставити не професіоналів, а людей, лояльних до нього, несамотійних у прийнятті рішень. Головним і пріоритетним завданням для Петра Порошенка залишається маргіналізація політичних опонентів, деолігархізація бізнесу на свою користь та переобрання на другий термін.

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ



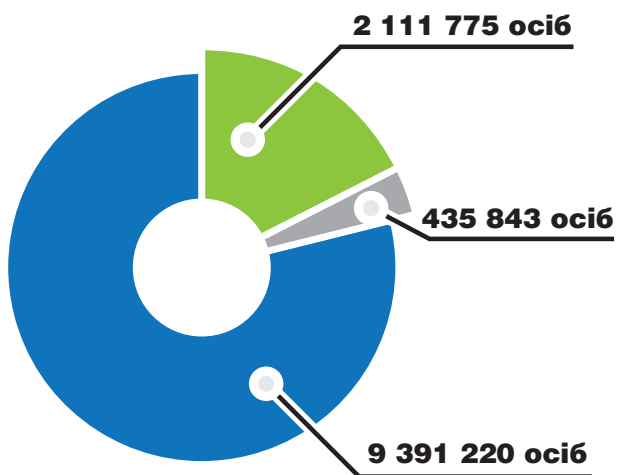
Пенсійна реформа: виклики та перспективи

25 років в Україні тривають спроби здійснити пенсійну реформу. Проте результат поки що не втішний. У працюючих українців немає жодних стимулів платити пенсійні внески; хронічно дефіцитний Пенсійний фонд, що тисне на держбюджет; при цьому Україна витрачає на пенсії чи не найбільше за всіх у світі (у відсотках до ВВП), і до недавнього часу мала дуже високі «трудові податки», стимулюючи бізнес до відходу в тінь. Проведення реформи ускладнює чимало об'єктивних та суб'єктивних факторів, зокрема складна демографічна ситуація, високий рівень тінізації економіки, розбалансованість бюджету та політичний популізм. Після завершення революції Гідності ми спостерігаємо нову хвилю спроб вдосконалити існуючу пен-

сійну реформу, яка здійснюється в умовах пильної уваги з боку світової спільноти, в першу чергу – МВФ, а також в умовах жорсткої політичної конкуренції.

Зі здобуттям незалежності для України, яка успадкувала радянську систему пенсійного забезпечення, яка передбачала тільки солідарний рівень, гостро постало питання формування нової пенсійної системи, яка відповідала б актуальним соціально-економічним умовам. З моменту здобуття незалежності було декілька спроб системної зміни пенсійної системи. Однією з ключових таких спроб було прийняття доволі прогресивного Закону «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» у 2003 році. Новий закон передбачав проведення в Україні системної пенсійної реформи, створення солідарної, обов'язкової державної і приватної накопичувальних пенсійних систем, а також він

РОЗПОДІЛ ПЕНСІОНЕРІВ ЗА РОЗМІРОМ ПЕНСІЇ НА 01.01.2017 РОКУ



17,0%

Розмір пенсії від 2 до 4 тис. грн

3,7%

Розмір пенсії понад 4 тис. грн

78,7%

Розмір пенсії до 2 тис. грн

прив'язував рівень пенсій до тривалості професійного стажу і розміру заробітної плати в Україні.

Однак на практиці Закон не привів до реальної реформи, не розв'язав проблему постійного дефіциту Пенсійного фонду, не забезпечив упровадження державної накопичувальної системи пенсійного забезпечення і не зміг гарантувати гідний рівень пенсійного забезпечення для своїх громадян.

Це сталося через низку обставин, зокрема:

- В ході розгляду законопроекту в парламенті з нього було вилучено важливу з точки зору довгострокової стійкості пенсійної системи норму про поступове підвищення пенсійного віку до 60 років для жінок і до 65 років для чоловіків.
- Законопроект не вирішував проблеми привілейованих пенсій: «VIP-пенсіонери» продовжували отримувати пенсії набагато більші, ніж вимагала об'єктивні економічні обставини.
- Також закон не вирішував проблему занадто високого податкового навантаження на фонд оплати праці, пов'язаного з пенсійними відрахуваннями.
- Набуття другим рівнем пенсійної реформи (обов'язкове державне накопичуваль-

не страхування) чинності було відкладено – до прийняття окремого закону про запуск накопичувального фонду обов'язкового пенсійного страхування

Однак чи не найбільшою проблемою став популізм політиків в гонці за електоральну підтримку. Купівля електоральної лояльності пенсіонерів стала тенденцією. Для прикладу, з 2002 по 2010 роки мінімальний розмір пенсій зріс в 9 разів в реальному вираженні, в той час як середній розмір зарплати – лише в 3,4 рази. Ще одна проблема – існування пільгових пенсій та ранній вихід на пенсію для окремих верств населення. Відтак Україна опинилася в замкнутому колі зростання дефіциту бюджету, на який наклались демографічні проблеми. Нарощуючи пенсійні витрати, вона збільшувала дефіцит Фонду. Одночасне погіршення демографічної ситуації знижувало можливі опції для вирішення проблеми.

Складна демографічна ситуація в Україні значно ускладнює розробку та реалізацію пенсійної реформи. Однією з головних демографічних проблем України є дуже висока передчасна смертність і, як наслідок, – одна з найнижчих у Європі тривалість життя, особливо у чоловіків.

Одним з дискусійних параметрів демографічного стану України став той факт, що

Україна – одна з найстаріших країн у світі. Справді, якщо враховувати лише показник 60+, тобто частку населення старше 60 років, то така... Проте, частка людей віком 65+ в Україні нижча, ніж у країнах ЄС (15,6% проти 18,9% в середньому по ЄС) за рахунок того, що в інтервалі від 60 до 65 років помирає досить велика кількість людей.

Також треба враховувати той факт, що в Україні середня тривалість життя чоловіків нижча, ніж у більшості розвинених країн. Проте важливим є не лише абсолютний вік виходу на пенсію, а й середня очікувана тривалість життя на момент такого виходу та пільговий достроковий вихід. Українські жінки посідають одне з найвищих місць у світі за тривалістю життя на пенсії – так, у 2012 році вона складала 23 роки, що перевищувало їхній середній трудовий стаж. Для чоловіків середня очікувана тривалість життя на момент виходу на пенсію становить 14 років, що співставно з таким показником в інших країнах. Водночас в Україні майже половина чоловіків виходить на пенсію у 60 років, а решта – в 40, тобто реально середній вік виходу на пенсію – 55 років.

Ще одна загрозна тенденція – старіння населення. У майбутньому рівень старіння

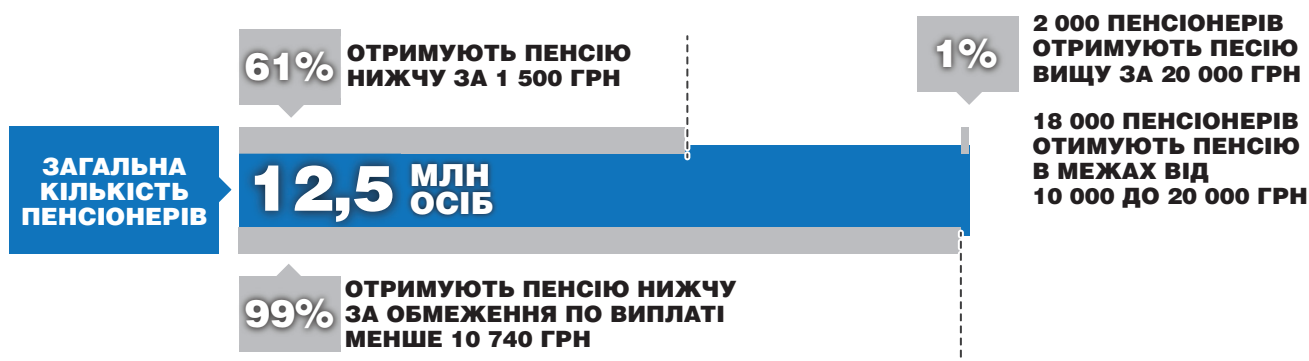
населення та демографічне навантаження зростатимуть за рахунок скорочення населення працездатного віку. Цьому сприятиме й катастрофічне скорочення народжуваності, яке відбулося у 1990-х роках.

Як наслідок, станом на 2017 рік в Україні склалась ситуація, коли на 12,5 млн. пенсіонерів припадає 26 млн. осіб працездатного віку з яких зайнятими є тільки 176 млн. осіб. При цьому з числа зайнятих тільки 10 млн. осіб сплачують ЄСВ – базу для формування пенсійного фонду.

В бюджеті на 2017 рік закладений дефіцит Пенсійного фонду в розмірі 141,5 млрд. грн, що становить 5,5% ВВП. Таким чином Пенсійний фонд здатний бездефіцитно фінансувати менш ніж половину своїх видатків. Аналогічна ситуація спостерігалась і в 2016 році – з суми Пенсійного фонду в розмірі 257 млрд. грн дефіцит становив 145 млрд.

Уже зараз в Україні пенсійні видатки становлять 15% від ВВП що є одним із найвищих показників у Європі та значно перевищує аналогічний показник багатьох країн з істотно вищим рівнем старіння, таких як Швеція, Фінляндія, Великобританія, Норвегія, Швейцарія. Пенсійний вік у нашій країні лишається

ПЕНСІЇ В УКРАЇНІ (НА КІНЕЦЬ 2016), ГРН



МАКСИМАЛЬНА ПЕНСІЯ В 2017 РОЦІ В УКРАЇНІ

ТАКУ ПЕНСІЮ ОТРИМУЮТЬ ГЕРОЇ УКРАЇНИ ТА ПІЛОТИ-ВИПРОБУВАЧІ

МІНІМАЛЬНА ПЕНСІЯ В 2017 РОЦІ В УКРАЇНІ



ся одним із найнижчих у Європі – фактично, з урахуванням пільгових пенсій – 55 років, порівняно з 63,1 років у середньому в країнах ЄС. Середня тривалість трудового стажу в Україні – тобто періоду, протягом якого людина заробляє собі пенсію, однакова для чоловіків та жінок (близько 34 років). Також в 2016 році в Україні налічувалося 830 000 осіб молодше пенсійного віку, які отримували так звані «ранні» пенсії.

Таким чином розробка проекту пенсійної реформи відбувалась в досить складних та напружених умовах. В травні 2017 року Кабінет міністрів під тиском МВФ все-таки ухвалив проект довгоочікуваної пенсійної реформи. Чинний варіант пенсійної реформи включає наступні ключові пункти:

- Підвищення страхового стажу з 15 до 25 років

Відповідно до запропонованої урядом реформи, пенсійний вік залишається на рівні 60 років для людей, які матимуть страховий стаж 25 років.

Наразі право на пенсію за віком мають ті, кому виповнилося 60 років. При цьому в законі зазначається, що ці особи повинні мати страховий стаж 15 років.

З 1 січня 2004 року для нарахування пенсії важливий лише страховий стаж. Таким чином, з цього часу трудова книжка не є підтвердженням страхового стажу. При цьому запроваджується гнучкий коридор пенсійного віку та можливості компенсації відсутнього страхового стажу – громадяни, яким не вистачає років стажу, щоб задовольнити вимогу стосовно мінімального стажу, матимуть можливість сплатити внески за відсутні роки (не більше 5 років).

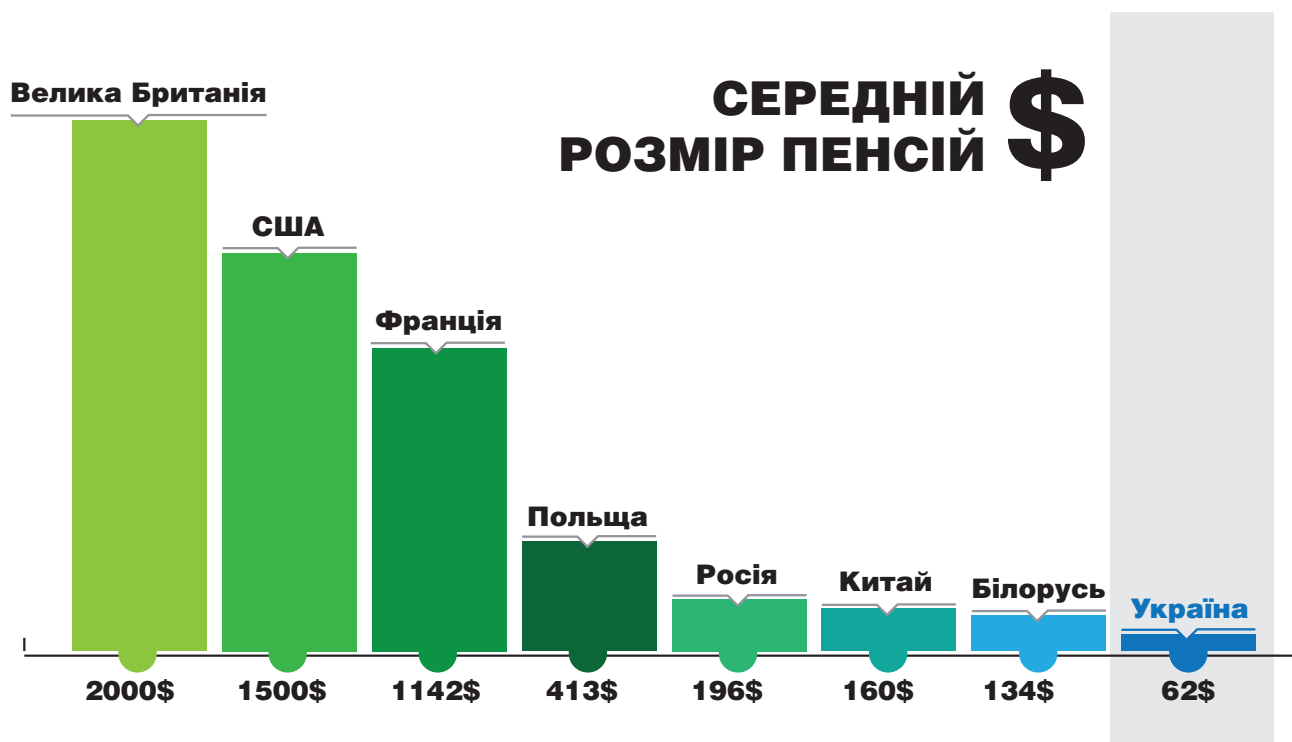
При цьому проект реформи не передбачає підвищення пенсійного віку, на чому наполягав МВФ.

- Осучаснення» пенсій. 50% пенсіонерів підвищать пенсії

Для цього уряд запроваджує єдині правила визначення розмірів пенсійних виплат.

Планується введення нової формули нарахування пенсій за єдиним підходом для «старих» і «нових» пенсіонерів із використанням показника середньої заробітної плати на рівні 3764,40 грн. Тобто виходить, що показник, за яким розраховуються пенсії, буде підвищено майже утричі.

За словами Прем'єр-міністра В. Гройсмана, у результаті зазначеного «осучаснення»



СПЕЦІАЛЬНІ ПЕНСІЇ В УКРАЇНІ (НА КІНЕЦЬ 2016), ГРН

СУДДЯ	16 586
ЧЛЕН КАБМІНУ	15 080
НАРОДНИЙ ДЕПУТАТ	15 057
ПРОКУРОР	7 173
ПРАЦІВНИК НАЦБАНКУ	6 516
ПРАЦІВНИК МИТНИЦІ	4 663
ЧОРНОБИЛЕЦЬ	3 382
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЕЦЬ	2 597

до 3764,40 грн більше 5 млн. пенсіонерів уже з 1 жовтня 2017 року отримають підвищення пенсій від до 200 грн і більше 1 тис. грн щомісячно.

Запровадження даної норми пов'язане з тим, що багато пенсіонерів, які вийшли на пенсію 10 років назад, отримують меншу пенсію, ніж їх колеги, які почали отримувати пенсію недавно. Станом на сьогодні нарахування пенсії залежить від трьох показників: зарплати працівника, стажу та показника середньої заробітної плати по Україні, який застосовується при обчисленні пенсії.

Середня зарплата зростає з кожним роком, тому пенсії українців повинні перераховуватись. Останній раз таке перерахування відбулося в 2012 році, але із застосуванням показника середньої заробітної плати по Україні за 2007 рік 1197,91 грн. За цей час середня зарплата по Україні, яка застосовується при обчисленні пенсії, зросла до 3764,4 грн або більше ніж втричі. В результаті 2/3 пенсій навіть не досягають розміру прожиткового мінімуму.

- Скасовується оподаткування пенсій

З 1 жовтня пропонується відмінити оподаткування пенсій для працюючих пенсіонерів.

Наразі пенсії, розмір яких перевищує 12470 гривень (10 прожиткових мінімумів), підлягають оподаткуванню податком на доходи фізичних осіб за ставкою 18% та військовим збором за ставкою 1,5% у частині такого перевищення.

- Скасування особливих умов виходу на пенсію

Призначення пенсій за вислугу років буде здійснювати лише для військовослужбовців.

Реформою також передбачається, що з 1 січня 2018 року скасовується право на призначення пенсій за вислугу років для працівників освіти, сфери охорони здоров'я, соціального захисту та інших категорій.

Запропонований інструмент – це ще один спосіб, який повинен дозволити уряду зменшити кількість пенсіонерів.

- Встановлення особливого режиму для працівників з шкідливими умовами праці.

Проект реформи передбачає, що підприємства замість відшкодування пенсій сплачуватимуть підвищений ЄСВ за своїх працівників, зайнятих на шкідливих виробництвах (з поступовим переходом до накопичувальної системи пенсійного забезпечення). Законопроект пропонує встановити, що за осіб, які виконують роботи зі шкідливими та небезпечними умовами праці, доплата ЄСВ становитиме 15%. Тобто загалом за таких працівників підприємство сплачуватиме ЄСВ за ставкою 37%. Для всіх інших категорій працівників, що мають право на достроковий вихід на пенсію через шкідливі умови праці, доплата ЄСВ становитиме 7%. Тобто загалом роботодавець сплачуватиме за таких співробітників ЄСВ за ставкою 29%.

Також передбачено, що додаткові внески ЄСВ з 1 січня 2019 року за працівників, молод-

ших за 35 років, будуть накопичуватися на їх індивідуальних пенсійних рахунках.

- Щорічне перерахування пенсій

У законопроекті передбачається автоматична норма про щорічну індексацію (перерахунок) пенсій для захисту від інфляції.

Планується, що перерахунок буде відбуватися з урахуванням фінансових можливостей солідарної системи – тобто якщо буде зростання економіки і бюджет буде наповнюватися краще.

При цьому в уряді зауважують, що індексація буде прив'язана до показника зростання середньомісячних зарплат за три роки – не менше ніж на 50% такого зростання. І не менше ніж на 50% індексу споживчих цін.

- Скасовується 15-відсоткове зниження пенсій працюючим пенсіонерам

3 жовтня 2017 року уряд пропонує скасувати 15-відсоткове зниження пенсій працюючим пенсіонерам. Із 2,3 млн. працюючих пенсіонерів зараз пенсії знижуються у 494 тис. проектом реформи пропонується щоб ті, хто працює, отримували заробітну платню і пенсію у повному обсязі.

- Підвищення соціальних стандартів

Передбачене на 2017 рік друге підвищення соціальних стандартів на 5% пропонується з 1 жовтня. Мінімальна пенсія у такому випадку становитиме 1373 грн. Підвищення пенсій торкнеться 9 млн. пенсіонерів.

Таким чином уряд зробив крок на шляху до виконання однієї з головних вимог Міжнародного валютного фонду для отримання Україною наступного траншу. Однак подальша доля запропонованої реформи залежатиме від Парламенту, де й очікуються найбільш запеклі баталії.

В цілому проект реформи сконцентрований на скороченні хронічного дефіциту ПФ, модернізації, та підвищенні ефективності функціонування солідарного рівня пенсійної системи, в тому числі за рахунок своєрідного її поєднання з елементами накопичувальної системи, проте практично не торкається проблеми формування другого та третього рівнів пенсійної системи. Відтак запропонований урядом проект важко назвати повноцінною системною реформою, яка кардинально змінить існуючу пенсійну реформу. Також слід враховувати, що формування ефективної пенсійної системи потребує цілого ряду реформ в суміжних сферах, як то фінансова, податкова та соціальна.

Метою публікації є надання об'єктивної інформації про поточні політичні події в Україні та поглибленого аналізу головних тенденцій внутрішньополітичного життя в державі. Подібний аналіз допоможе розставити пріоритети у справі проведення реформ у різних сферах державної політики та оцінити якість державних рішень з точки зору їхнього впливу та послідовності. Окрема увага приділяється оцінці політичної конкуренції в Україні та здатності ключових політичних гравців реагувати на виклики часу.

© 2017 Міжнародний центр перспективних досліджень (МЦПД)
У разі цитування обов'язкове посилання на МЦПД

Відповідальний за проект: Анатолій Октисюк

Відповідальні за розділи:

«Державні рішення» - Ігор Петренко

«Економічна політика» - Василь Поворозник

«Політична конкуренція» - Анатолій Октисюк

Колектив експертів МЦПД:

Василь Філіпчук, Анатолій Октисюк, Євген Ярошенко, Василь Поворозник, Ангела Бочі, Ірина Івашко, Вадим Перебийніс, Юлія Гоменюк, Ірина Степанова, Вероніка Шигірт



МЦПД

Міжнародний центр перспективних досліджень

Телефон: +38 (044) 253-44-82

Факс: +38 (044) 253-44-82

Електронна пошта: office@icps.kiev.ua

www.icps.com.ua



Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Embassy of Switzerland in Ukraine

Проект реалізується за підтримки
Посольства Швейцарії в Україні.

Міжнародний центр перспективних
досліджень відповідає за зміст видання